

б. Українська мова та читання: підруч. для 3 кл. закл. загал. серед. освіти (у 2-х ч.); Ч.1/ І. О. Большакова, М.С. Пристінська. Харків: Вид-во «Ранок», 2019, 112 с.

Кравчук Анна,

КЗ ЛОР «Бродівський фаховий педагогічний коледж
імені Маркіяна Шашкевича»

Науковий керівник: І. М. Лагола, викладач-методист,
спеціаліст вищої категорії

ЛЕПБУК ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Постановка проблеми. Нова українська школа вимагає від сучасного вчителя нових підходів до навчання дітей, нових форм і методів роботи, нестандартної подачі навчального матеріалу. На зміну традиційному приходять продуктивне навчання, яке спрямоване на розвиток творчих здібностей, формування у школярів інтересу до творчої діяльності. Одним із перспективних методів, які сприяють вирішенню даної проблеми, є лепбук.

Аналіз останніх досліджень. Інноваційну технологію «лепбук» досліджували такі вітчизняні науковці, як В. Артихович, Н. Безсмертна, О. Главник, Е. Грединарова, Л. Забара, О. Нечипоренко тощо. Теоретичні та прикладні аспекти розвитку пам'яті, зокрема і у молодших школярів, вивчали Л. Виготський, П. Гальперін, Я. Коломенський, Є. Немов, Т. Нікітіна, Л. Столяренко та інші вчені.

Використання та практичне впровадження лепбука в освітній процес початкової школи розкрито у наукових працях Д. Гатовської, Е. Блохіної, Т. Лиханової, Н. Мартинової, К. Ляшенко та інших. Функції лепбука як засобу

проектної діяльності молодших школярів висвітлено у працях Л. Петренко, А. Пляцок, В. Олійник тощо.

Метою статті є розкриття нових нестандартних форм взаємодії учнів початкової школи – технології створення лепбуків на уроках української мови як засобу формування лексичної компетентності молодших школярів.

Виклад основного матеріалу. Пріоритетними напрямками діяльності в НУШ є ігри та інтеграція. Основним завданням школи є не передача знань учням, а навчити вчитися самостійно, тому використання лепбуків як способу організації навчальної діяльності є методично виправданим. З метою успішного створення проблемних навчальних ситуацій у рамках наскрізних освітніх галузях вчителі рекомендують створювати предметні папки – лепбуки.

Термін «лепбук» (від англійського «lapbook») вперше використала мати та письменниця з Вірджинії Теммі Дабі під час навчання вдома. Вона опиралася на досвід використання різноманітних міні-книг, автор яких Діна Зайк створила у вісімдесятих роках минулого століття.

Діна Зайк запропонувала використовувати так звані foldables – складені аркуші паперу, щоб діти легко та ненав'язливо запам'ятовували інформацію. Авторка описує у своїй книзі безліч різних способів їх створення. Використання таких складених різними способами аркушів паперу, або, як ми їх зараз називаємо «маленьких книжечок», дозволяє дітям, працюючи над їхнім виготовленням, швидко і надовго запам'ятати необхідну інформацію. Ця методика широко використовується в школах по всьому світу. Зі свого боку, Теммі Деббі запропонувала розмістити ці міні-книжки в одну папку. Автор так називала цю саморобку, тому що всі роботи виставлені в «книзі» можна покласти дитині на коліна. Подібні книжки чи книжки-іграшки існували завжди, але завдяки американському домашньому навчанню лепбук став окремим інноваційним методом. Це означає, що здобувач знань після вивчення будь-якої з тем оформляє набуті знання у вигляді лепбука, куди він вкладає все, чого навчився.

Лепбук являє собою багатофункціональну папку, в якій міститься безліч картинок, кишеньок, вкладок, дверей і віконечок, що відкриваються, різноманітних матеріалів. Лепбуки – це креативно оформлені та чітко структуровані тематичні посібники, що відповідають віковим особливостям дітей. Мають одну особливість - складаються і займають мінімум місця для зберігання і при цьому розкриваються у велику папку для групової роботи дітей. Така книга може бути виготовлена в різних розмірах і формах та адаптована до власних методичних цілей: навчати, розвивати, закріплювати, узагальнювати.

Лепбук має також практичну спрямованість у вивченні української мови, удосконаленню комунікативних компетентностей на основі засвоєних лексичних понять; їх смислового значення; місця в загальній системі лексики; походження; вживаності; сфери застосування в процесі спілкування; їх експресивно-стилістичного характеру. Підхід до засвоєння української мови як системи, що є комплексом взаємопов'язаних елементів, полягає в цілеспрямованому засвоєнні вмій і навичок, які необхідно розвивати в процесі вироблення лексичної компетентності.

На уроках української мови лепбук допоможе учням взаємодіяти з іншими особами усно; сприймати і використовувати інформацію для досягнення життєвих цілей у різних ситуаціях; висловлювати думки, почуття та ставлення; дотримуватися норм мови; досліджувати індивідуальне мовлення для власної мовної творчості; спостерігати за мовними явищами тощо.

В період навчання грамоти лепбуки стають додатковими матеріалами в опануванні учнями української абетки, а також поповнення словника новими словами. Лепбуки такого формату передбачають реалізацію декількох завдань:

1. ознайомлення школярів з друкованою та рукописною буквою;
2. формування навички письма (за зразком) рукописної великої та малої букви;

3. формування навичок читання складів за лінійною таблицею;
4. утворення нових слів способом злиття двох складів;
5. формування навички читання;
6. удосконалення навичок роботи звуковий аналіз слів;
7. розвиток логічного мислення під час відгадування загадки;
8. розвиток дрібної моторики рук під час письма та розфарбовування;
9. поповнення словника словами, які звучать однаково, але мають різне значення (розфарбовуючи фрагменти лабіринту, з'являється малюнок замка).

Розмалюй фрагменти з «З» та «з» в коричневий колір.

Відгадай загадку і намалюй слово-відгадку
По стежині, по дорозі
Бігти я у них не в змозі,
По снігу не йдуть як слід:
До влодоби — тільки лід.

Спробуй написати букву З

Спробуй написати

З + А	ЗИ + МА	
З + О	ЗВІ + РІ	
З + У	КО + ЗА	
З + И	ЗЛИ + ВА	
З + І	ЗА + КОН	
З + Е	МО + ЗОК	

Прочитай склади

ЗА	АЗ	АЗА
ЗО	ОЗ	ОЗО
ЗУ	УЗ	УЗУ
ЗИ	ИЗ	ИЗИ
ЗІ	ІЗ	ІЗІ
ЗЕ	ЕЗ	ЕЗЕ

Зроби звуковий аналіз слів

В період навчання грамоти першокласники ще не можуть самостійно виготовляти лепбуки, але з допомогою вчителя чи іншого дорослого наставника вони можуть виконувати завдання на розворотах лепбука. Така робота забезпечує ігрову, дослідницьку, пізнавальну та творчу діяльність школярів.

Від багатства лексичного запасу й уміння активно і вдало ним користуватися залежить якість мовлення особистості й успішність її спілкування з іншими людьми.

Мета лексичної роботи в початковій школі полягає в реалізації двох завдань:

а) накопичення в пам'яті учнів значної кількості слів з усвідомленням усіх відтінків їх значення та експресивного забарвлення;

б) формування вмінь активно користуватися власним словниковим запасом, тобто швидко і точно добирати слова для побудови речень і текстів.

Особливе значення в мовленні школярів мають антоніми. Вони використовуються для контрасту, протиставлення, для побудови антитези. Вивчення антонімів у початкових класах має передусім практично-мовленнєве спрямування. Учитель повинен показати дітям, що використання в мовленні антонімів робить його виразнішим, допомагає яскравіше змалювати контрастні предмети, події. Крім того, учитель має враховувати, що, виконуючи вправи з антонімами, учні користуються такими логічними операціями, як порівняння (зіставлення і протиставлення), які сприяють розвитку розумових здібностей школярів.

Проводячи роботу над з'ясуванням ролі антонімів, учитель має ставити за мету збагатити дитяче мовлення антонімічними парами, навчити школярів

Гра «Напиши навпаки»

День –
Сидить –
Світло –
Чистий –
Зима –
Добро –
Швидкий –
Сонячно –

Замініть виділені у словосполученні слова протилежними за значенням.

Радісна подія – _____ подія.
Ледячий хлопчик – _____ хлопчик.
Весняний ранок – _____ ранок.
Зимові канікули – _____ канікули.
Спокійне море – _____ море.
Вечірня зоря – _____ зоря.

БЛИЗЬКО **З'єднай пари антонімів.** **СУМНА**

ХОЛОДНИЙ **ХУДИЙ**

ВЕСЕЛА **ДАЛЕКО**

ТОВСТИЙ **М'ЯКИЙ**

ТВЕРДИЙ **ГАРЯЧИЙ**

З одною парою антонімів склади речення.

З'єднай початок прислів'я із кінцем. Знайди в прислів'ях антоніми. Підкресли їх.

Праця людину годує,	там мало роботи.
Хто влітку буде співати,	а лівь марнує.
Де багато крику,	Той узимку буде танцювати.

Гра "Третій зайвий". Визначити, яке слово зайве. Чому? Дібрати до слова, що є третім зайвим, антонім.

1. День, ніч, ранок.
2. Веселий, швидкий, сумний.
3. Казати, мовчати, стояти.
4. Любити, ненавидіти, радіти.
5. Чужий, рідний, близький.
6. Добро, зло, радість.
7. Світло, темрява, друг.
8. Радість, печаль, шастя.

доречно їх використовувати. Лепбук на тему «Антоніми» (3 клас) може містити такі лексико-семантичні вправи:

1. добір антонімів до поданих слів;
2. заміна слів у словосполученнях протилежними за значеннями;
3. групування антонімів у пари (складання речень з парами антонімів - репродуктивно-діяльнісна вправа);
4. знаходження антонімічних пар у прислів'ях (також вправа сприяє поглибленню знань школярів про даний вид малого фольклорного жанру);
5. визначення зайвого слова серед ряду слів та добір до нього антонімів.

Яскравості, образності й емоційності додають мовленню сталі вислови - фразеологізми. Програмою початкового курсу української мови передбачено вивчення фразеологізмів в 4 класі. Практичне засвоєння молодшими школярами української фразеології набуває особливої актуальності у зв'язку з посиленням мовленнєвого спрямування початкового курсу рідної мови. Це допоможе їм точніше і лаконічніше, експресивно й образно висловлювати власні думки. Водночас фразеологічна робота на уроках сприятиме поглибленню інтересу до вивчення мови, до усної народної творчості українського народу. Як і вся робота над словом, фразеологічні вправи мають на меті поповнення словникового запасу, засвоєння учнями сфери вжитку найпоширеніших фразеологізмів в усному і писемному мовленні для надання висловлюванню більшої точності й виразності.

Фразеологічна робота дає можливість сформувати в учнів потребу афористично оформлювати свої думки, бажання самостійно застосовувати найрізноманітніші фразеологічні звороти. З цією метою у лепбукі на тему «Фразеологізми» школярам слід пропонувати такі завдання:

1. поєднання слів, які утворюють фразеологізми;
2. знаходження фразеологізмів у тексті;
3. знаходження і поєднання фразеологізмів та їх тлумачення;
4. доповнення фразеологізмів числівниками;
5. побудова фразеологізмів, в структурі яких є назви тварин;

6. з'ясування стилістичної ролі фразеологізмів у тексті.

Висновки. Отже, лепбук – це нова універсальна форма організації освітньої діяльності для розвитку пізнавальної активності, креативності та самостійності молодших школярів в умовах сучасної освіти. Лепбук сприяє кращому розумінню та запам'ятовуванню матеріалу. Це один з інноваційних способів вивчення, систематизації та узагальнення знань, а головне – універсальний засіб реалізації комунікативних компетентностей мовно-літературної галузі здобувача освіти Нової української школи. Використання лепбуку на уроках мовно-літературної освітньої галузі є одним з ефективних, цікавих, новітніх методів організації навчальної діяльності з молодшими школярами для формування лексичної компетентності учнів. Вчителі повинні підтримувати та активно використовувати цей засіб для досягнення максимальних результатів.

З'єднай слова так, щоб утворилися фразеологізми

Бити	на носі
Мотати	мухи слона
Біла	байдики
Як сніг	в рот води
Крізь землю	ворона
Зроби з	на вус
Зарубати	провалитися
Набрати	на голову

Прочитайте текст. Знайдіть та підкресліть фразеологізми. Поясніть їх значення.

Я обожнюю літо за те, що можна досхочу **байдики бити**. Можна **викинути з голови підручники і гуляти на з друзями**. Вже в червні я б за милу душу поїхав би на море, але у мами з татом робота. Тому я був **вдома**, але, щоб не **пасти задніх** восени у школі, робив шкільні завдання на літо.

Знайди та зафарбуй фразеологізми та їх тлумачення

Доповнити фразеологізми числівниками

Сидіти в ___ стінах;
 як свої ___ пальців;
 ___ дорогою обійти;
 за ___ кроки;
 потрібний як возу ___ колесо;
 на всі ___ сторони;
 ___ п'ятниця на тиждень.

Назви фразеологізми із назвами тварин

Список літератури:

1. Байбара Т. Компетентнісний підхід в початковій ланці освіти: теоретичний аспект. *Початкова школа*. 2010. № 8. С. 46-51.
2. Галян С. А. Лепбук в початковій школі. «Моя країна – Україна»: Методичні вказівки. 2022. 29 с.
3. Голуб Н. Б. Навчання української мови в сучасній загальноосвітній школі: функційний аспект. *Український педагогічний журнал*. 2015. № 3. С. 88-101.
4. Державний стандарт початкової загальної освіти. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/87-2018-%D0%BF#Text> (дата звернення: 06.04.2023).
5. Методика навчання української мови в початковій школі: навчально методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів / За наук. ред. М. С. Вашуленка. Київ: Літера ЛТД, 2011. С. 328-331.
6. Сікора Н.М. Використання лепбука на початковому етапі вивчення англійської мови. *Педагогічний пошук*. 2023. №1 (117). С.40-44.

Наталія Росіл,

Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка

Науковий керівник – канд. філол. наук, доц. Ніна Свистун

ОСОБОВІ ІМЕНА В ЗБІРЦІ М. МАТІОС «НАЦІЯ»

Імена – невід’ємний елемент форми художнього твору, складова стилю письменника, один із засобів художнього образу. Особливості вживання імен у тексті художнього твору та поза його межами вивчає літературна ономастика. Роль власних імен у художньому творі та в дослідженні своєрідності ономастикону полягає в його здатності розкривати авторський